

Některé charakteristické rysy pedagogické práce v alternativních školách

1. Respektování osobnosti dítěte a zaměřenost na dítě

Změna paradigmatu – škola je tu pro dítě, ne naopak, **centrem školy je dítě, nikoli učivo.**

Snaha nezničit **přirozenou touhu poznávat.**

Posilování zdravého sebevědomí, provokování zvědavosti a zájmu.

Podpora individuality dítěte (**srovnávání!**).

Povzbuzování k výkonům až do **osobního maxima**, Snaha nechat dítě rozvíjet podle **vlastních možností** (stavební plán, tvořivé síly)

2. Angažovaný přístup dítěte k poznání, aktivita ve školní práci

Podněcování **angažovanosti**, aktivity, vlastní práce, tvořivosti.

Metody, formy a prostředky výuky i výchovy obsahují žákovu hledání, tvoření, řešení problémů, nacházení souvislostí a vyvozování závěrů. Oč silnější je **prožitek** při samostatném poznávání, o to trvalejší a hlubší je jeho kvalita. **Vnitřní motivace.**

Rozhovor, skupinová práce, **projektové vyučování**, individuální práce, hra (jako metoda, prostředek i cíl), dramatizace (pro řešení problémů i divadlo).

3. Otevřené, sdílné a klidné klima školy

Plyne z **partnerských vztahů** učitele se žákem, ze vzájemné důvěry a úcty, tolerance a pocitu spoluodpovědnosti (vnitřní motivace).

S pocitem **bezpečí** se žáci lépe učí.

Pracovní ovzduší, „podnikatelská atmosféra“.

Děti se učí tím, čím žijí.

Nepodporuje se soutěživé a konkurenční prostředí.

Učitel nabízí porozumění, radost z práce, vstřícnost, pomoc. Má zásadní podíl na klimatu třídy a školy.

4. Pozitivní přístup - k lidem i ke světu.

V každém člověku je něco dobrého, jde o to najít to, podporovat a násobit. Každý je v něčem dobrý.

Negativní postoje, podezírání, odsuzování předem, nedůvěra, „šuplíkování“, zloba nebo **ponižování** do školy nepatří.

Učitel: **pedagogický optimismus, takt a klid.**

5. Snaha školy o komplexní výchovu dětí

Vedle intelektuální složky se podporuje **emoční a sociální** rozvoj dětí, mravní výchova a pěstování vůle.

U mnoha dětí s problémy učení se zjistí, že jejich kořeny jsou v emocionální nebo sociální oblasti.

Učí se **komunikace, prožívání, cítění, sebepoznání.**

Zájem o estetické hodnoty, cit pro vyváženost, harmonii a barevnost, rytmus a tvar.

I v naukových předmětech se více využívá zpěv, rytmické prvky nebo malování a kreslení, hra, dramatizace.

Vztah k práci, k přírodě, ke zdravému způsobu života a odpovědnosti za sebe sama.

6. Sebeurčení a sociální odpovědnost dětí

Vyjadřování vlastního názoru, vlastních zájmů a potřeb. Na jejich základě se učí rychleji než jen z donucení. Předpokládá to práci v **komunitním kruhu**, vedení učitelem, uznání potřeb a nadějí žáka, vztahy ve třídě. Důraz na **sociální výchovu – společenská škola**. Vedení k solidaritě, **spolupráci**, vzájemné pomoci a **empatii** (může působit jako prevence šikanujícího a agresivního chování). Děti postupně zvládají řešení vlastních problémů bez neustálých zásahů dospělých, učí se být samostatné a **odpovědné za své činy** a rozhodnutí. Chápání **svobody ve výchově**, řádů a pravidel. Uplatňuje se princip **demokratického vedení** nebo jejích prvků (demokracie každodenně prožívaná ve školním společenství). Častá je organizace třídy za vedení **třídní samosprávy**.

7. Propojenost školy se životem

Otevřená škola.

Překonání tradičního členění dětí podle věku – **škola jako přirozená skupina dětí.**

Zdrojem poznání není jen učebnice, ale život sám (škola pracovní a společenská). Spojuje se teorie s praxí, učení a práce, škola a život všedního dne, hlava i ruce. Škola pracuje jako **životní společenství, v součinnosti učitelů, žáků, rodičů a okolí.**

Škola často působí jako osvětové a kulturní centrum pro okolí – **komunitní škola** (knihovna, kurzy, promítání, divadelní představení, přednášky, trhy a jarmarky, plesy, sportovní akce, škola je součástí života obce).

8. Organizace vyučování

Bez nutnosti volit 45 minutové intervaly, podle únavy, situace ve třídě, zájmu dětí.

Důležité je soustředění se na práci a splnění úkolu, **dokončení práce.**

Většinou bez domácích úloh, bez přenášení těžkých aktovek.

Práce organizovaná do **kurzů, epoch, denních nebo týdenních i dlouhodobějších plánů** (smlouva učitele se žákem).

9. Podnětné prostředí – pedagogicky adaptované **Místo pro učení je přizpůsobeno potřebám učení.**

Třída jako pracovna, „školní pokoj“, pracovní koutky, pracovní místa, ateliéry. Prostor pro uložení učebních pomůcek, typické atributy jednotlivých škol.

Vše připraveno pro použití - pořádek.

Zařízení a věcné prostředí úměrné možnostem dětí.

10. Práce s chybou,

na kterou má člověk právo, chyby se opravují a hledají, ale děti za ně nejsou trestány a při nich přistihovány (zneužívání klasifikace). Zdůrazňuje se to, co se dítě naučilo, nikoli to, co neumí.

Častěji se pracuje tak, aby se chybě předešlo.

11. Hodnocení bez známkování

Slovní hodnocení.

V písemných podrobných zprávách, které děti dostávají místo vysvědčení, je obsaženo hodnocení intelektuální stránky osobnosti stejně jako sociální projevy a vztahy, výtvarný projev stejně jako vlastnosti, hlavně ale **skutečné pokroky dítěte a perspektiva na další období.**

Hodnocení nemůže být zneužíváno k trestání jako známka, vede děti ke schopnosti **sebehodnocení.**

12. Chování dětí

Školní řád má každá škola (účast dětí).

Kázeň v tradičním slova smyslu neexistuje (**sedět, poslouchat, pamatovat si**).

Ve třídách se používají **pravidla soužití**, vytvořená ve spolupráci učitele a žáků (využití).

Atmosféra vyučování je rušná, děti mohou podle potřeby přecházet, poradit se s kamarádem, napít se, na WC (uspokojení **základních potřeb**).

To vše souvisí se zvolenými **metodami práce** - aktivizační metody, samostatná práce a spolupráce místo výkladu, poučování a zkoušení. **Frontální vyučování** není vyloučeno.

13. Rodiče jsou rovnoprávnými účastníky školního života

Mohou se podílet na aktivitách školy, jsou seznamováni s její prací, jsou pro ně pořádány kurzy, schůzky s ukázkami školní práce dětí, dny otevřených dveří, mohou si sami vyzkoušet splnit některé úkoly – pochopení práce školy – optimalizace vztahů školy a rodiny a informace o pokrocích dětí.

Možné je **hodnocení za účasti rodičů** – vysvědčení, třídní schůzky s dětmi.

V některých systémech je možná spolupráce i v rámci vyučování (**práce asistenta, odborná přednáška**). Po dohodě se mohou rodiče přijít kdykoli do vyučování podívat.

Alternativní pedagogická praxe ve škole je obvykle realizována jako odpověď na otázku: Jak je možné

lépe spolupracovat s dětmi i dospělými a jak lze na základě toho zkvalitnit školní proces výchovy a výuky.